

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuissimè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1646

De fine Officij, & Antiphonis finalibus B. Mariæ. XXII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40233

Cinerum, Dominica Palmarum, Cæna Domini, die Paschæ, Ascensione, Pentecoste, Festo Trinitatis, & sanctissimi Corporis Christi.

14 Legitur autem Martyrologium post Orationem ad Primam, Gemma *lib. 2. cap. 58.* & in fine additur Versus ad lectionem accommodatus, *Pretiosa in conspectu Domini*, &c. in venerationem, inquit Hugo 2. *de Offic. cap. 2.* Sanctorum omnium. Inuocantur iisdem Sancti per Orationem sequentem, *Sancta Maria, & omnes Sancti*, &c. à quibus ad Deum trinum eleuamur, repetito Versu ter, *Deus in adiutorium meum intende*; quem & precamur secretò Oratione Dominica, tum versu Dauidico, *Respice in seruos tuos*; denique Oratione, qua dirigi postulamus in omnibus toto die. Vide *Sectionem præcedentem cap. 3. à num. 9. pag. 56.*

De fine Officij, & Antiphonis finalibus beatae Mariæ.

C A P. X X I I.

1 **H**Orarum finis solet esse post Orationem per Versum, *Benedicamus Domino*. R. *Deo gratias*. Subsequitur, inquit Amal. *lib. 4. cap. 4.* Benedictio, & gratiarum actio (dixerat de Oratione) quia Christus benedixit Apostolis cum discederet: & Apostoli in gratiarum actionem adorauerunt, quod notauit Hugo *libro 2. de Offic. cap. 4.* Idem *cap. 2.* dixerat etiam, morem fuisse Monachorum, cum discessuri erant, petendi benedictionem à Superiore; quæ & congruè à Deo petenda est in fine cuiuslibet Horæ.

2 Addit idem *in Spec. cap. 3.* voce puerili cantari, hoc est à pueris, *Bene-*

dicamus Domino; quia omnis laus puerilis est respectu Dei, quem laudamus; & quidquid hinc dici potest, minus est laude Dei. *Deo gratias*. quasi dicamus: Placet, vt pium est, in laude Dei superari, idem *ibidem*.

3 Pietas Ecclesiæ erga Defunctos ea est, vt peracto Officio diuino ad utilitatem viuorum, suffragetur statim & Defunctis qui degunt in Purgatorio, eo Versu finali addito, *Fidelium anima*, &c. cuius tamen ritus non meminere antiqui.

4 Qui Versus non dicitur ante *Pretiosa* ad Primam; quia adhuc non est finitum Officium Primæ, cui deinde additur in eiusdem fine: neque ad Completorium habet in fine locum congruum; non enim ante Antiphonam beatæ Virginis, quæ ad Officium viuorum attinet, neque post eam, quam sequitur Oratio Dominica cum salutatione Angelica, & Symbolo Apostolorum. Quare fortè hinc factum est, vt sub noctem dato signo cum campana fiat commemoratio Defunctorum, vt aliquo modo suppleatur Completorio, quod noctis initio recitabatur. Neque dicitur post aliam Horam, si aliud sequatur, vt, Vel Missa, sicuti fit in nocte Natiuitatis Domini; & hoc idem legi inter ordinationes Officij editas à S. Bonaventura, impressas in *libro Clericorum familiari Venet. anno 1561.* Vel Officium paruum beatæ Mariæ, septem Psalmi, Litaniam: in quorum fine dicitur, *Fidelium anima*, &c. Vel Officium Defunctorum, in quo pro iisdem abundantius oratur, omnino extremum locum habere debet. Nouissima enim est mors, ait S. Paulus 1. *Cor. 15.*

5 Dicta Oratione Dominica pro fine Horæ ea ratione qua diximus supra

præ cap. 1. addimus Versum, *Dominus det nobis suam pacem*; quem apud aliquos fuisse in usu docet Durand. lib. 5. cap. 2. num. 6. sequitur autem vna ex Antiphonis B. Virginis, quas non legi apud antiquos. Habentur in Breuiario Ven. edito 1521. vbi dicuntur statuta à Clemente VI. anno 1350. meminitque Turrecrem. in Regul. S. Bened. ad Completorium. De ijs tamen distinctè meminit Io. Parmensis in Epistola data ad Fratres suos Minores anno 1249. quam recitat Lucas Wadingus eodem anno in Annal. Min. num. 2. vbi easdem quatuor, quibus nos vtimur, solitas cantari post Completorium indicat à Franciscanis; quorum opera paucis antè annis Breuiaria, vt dictum est supra, fuerant reformata, & Romæ recepta, sub Gregorio IX. & Innocentio IV. vt egregiè probat idem Lucas anno 1244.

6 *Alma Redemptoris* ab Hermano Contracto fuit composita, ex Benzoni. in Magn. lib. 1. cap. 19. obiit ille anno 1504. ex Wion in Ligno vite lib. 5. Versiculi varij ante & post Natiuitatem vnà cum varijs Orationibus manifestam causam habent: cum enim primæ Vesperæ sint initium Festi Natiuitatis Domini, idè ab iisdem dicitur *Post partum*; sicut etiam in Hymnis, *Qui natus es de Virgine*.

7 Dicitur hæc Antiphona vsque ad Purificationem inclusiue, ita, vt si Purificatio quoad Officium transferatur, Antiphona hæc quoque non dimittatur, nisi in fine illius Officij; imò verò, si Purificatio alicubi Octauam habeat, adhuc Antiphona hæc dicenda erit vsque ad Completorium dici Octauæ exclusiue, seu vsque ad finem Octauæ, si fortè contingat finiri ad Nonam pridie Feriæ quartæ Cinerum; quia to-

ta Octaua pro die vno reputatur, ex Radul. supra citato de Octauis. Et ita decreuit sacra Rituum Congregatio in Officijs auctoritate ipsius editis Romæ anno 1616. ad usum Patrum Discalceatorum Carmelitarum. Et licet vsque ad Purificationem, tam in Suffragijs communibus quàm in Antiphona finali Officij, dicantur idem versus & eadem Oratio; nihil tamen refert, quia non intra Horas fit repetitio, quæ regulariter prohibetur; sed post Horas fit repetitio, quod eadem de causa accidit toto die Circumcisionis Domini, quoad Orationem *Deus, qui salutus*, &c.

8 Quòd si diuidantur Vesperæ Purificationis à Completorio eiusdem, adhuc dicenda est post Vesperas *Alma Redemptoris*, quæ pertinet ad partum Virginis. Rubrica enim iubet mutari Antiphonam in fine Completorii; tum vt sequens Antiphona post Purificationis Officium, quod terminatur in Oratione Completorii, habeat locum; tum vt in Completorio solemnitus dicatur, in quo reliquæ inchoari solemniter solent, non autem in Laudibus diei sequentis. Atque hic fuit sensus eorum, me præsentè, qui Breuiarium recognouerunt auctoritate Clementis VIII. Et verbum in Rubrica exclusiue non attinet nisi ad Feriam quintam in Cæna Domini, cui proximè adhæret. qua de re dubitauerunt non pauci. In recognitione Urbana Breuiarij additum est Rubricæ de *Aue Regina* verbum inclusiue, ex Decreto S. Rituum Congregationis 27. Iulij 1624.

9 *Aue Regina celorum* habet innominatum auctorem. Versus eidem additus, *Dignare me*, &c. est S. Ephtam, teste S. Hieronymo citato à Cornelio

Schultingio Tom. 4. par. 3. de Peculiaribus Missa.

10 *Regina cali latere* ab Angelis inuenta, & edita, ex antiqua traditione, vt scribit Sigonius lib. 2. *Italici Regni*, & ab eo Canisius *ult. libro de B. Virgine cap. 22.* cui addidit vltimum Versum, *Ora pro nobis Deum*, S. Gregorius Papa, quando tempore Paschali pestis inguinaria deuastabat Romam, vt in eius Vita narratur, & à Durando lib. 6. cap. 89.

11 *Salve Regina* vel habet auctorem Petrum Compostellanum, ex Dur. lib. 4. cap. 22. vel Hermannum Contractum, ex Trithemio lib. 2. de *Viris illustribus Benedic. c. 84. ann. 1040.* Certè canticum hoc fuit statim receptum, & in diuinis Officijs cantatum, ex Benzonio in *Magnificat, lib. 1. c. 18.* S. Bernardus pijs Commentarijs hanc Antiphonam illustrauit, *quæ habentur in Operum eius Tomo 2.* & eandem auxit vltimis ijs verbis, *O clemens, ô pia, ô dulcis Virgo Maria*, vt habetur in lib. 12. *Chronic. de Vrbe Spirensi.*

12 Gregorius IX. decreuit prædictam Antiphonam recitari in Matutinis & Vesperis anno Domini 1239. Bzouius *eodem anno*: non eam tamen legi in Breuiarijs antiquis, sed in Breuiario Card. S. Crucis edito sub Paulo III. Lege Nauarrum de *Orat. c. 19. num. 184.* vbi eam dicit cantatam ab Angelis in Sabbatis in Roncaualle; & appellari Canticum nauticum, quia nauæ eam frequenter habent in ore naufragantes.

13 Extra Chorum prædictæ Antiphonæ dicuntur tantùm in fine Completorij, & Matutini, post Laudes, si tunc terminatur Officium: quando verò separatur Matutinum à Laudibus, non dicuntur; possunt tamen

semper dici post quamcumque Horam ex deuotione. Conuenit autem, vt ex septem Horis prior in ordine, hoc est, Matutinum cum Laudibus, & vltima, quæ est Completorium, concludantur sub inuocatione B. Virginis; & solemnius vltima, qua completur totum diei Officium. Si alia sequitur Hora, dicuntur post vltimam Horam, non ratione Horæ, sed ratione Matutini, & Laudum.

14 Dicuntur semper post quamcumque Horam, quando à Choro discedendum est, etiam post Horam Officij parui B. Virginis, vt recessuri salutent prius beatam Virginem, quam initio cuiusque Horæ salutauerunt cum Angelica salutatione; vice cuius in fine Officij dicuntur hæ Antiphonæ post Orationem Dominicam.

15 Numquam verò dicuntur post aliquam Horam, quando subsequitur cum Officio diei Officium Defunctorum, etiam ex deuotione recitandum; quia tunc non essent Antiphonæ finales Officij, sequente alio Officio: neque quâdo subsequuntur Psalmi Penitentiales, quorum finis proprius habetur alius ab his Antiphonis. eodem modo, quando solæ Litanæ subsequuntur. Dixi, *ex deuotione recitandum*; quia hoc significant ea verba, *præterquam post Completorium, etiam si prædicta sequantur*: ergo possunt sequi, etiam ex deuotione, nedum in ratione Officij, quod vel sequitur Vesperas, vel Laudes, non autem Completorium. Neque item dicuntur, quando subsequitur Missa; quia continuatur Officium diuinum, qualis est Missa: neque per Antiphonas prædictas facienda est interruptio, seu diuisio. Oratio verò mentalis post Horas non tollit has Antiphonas finales, sed debent dici,

dici, licet à Choro non discedatur. Si tamen Missa longiori mora differatur, eo casu erunt dicendæ, ac si discedendum esset à Choro: nam in Rub. 36. num. 3. habes hæc verba: *Quando post aliquam horam immediate* (nota aduerbium) *subsequitur Missa.*

16 Sed quæritur, An finita deinde Missa, & nulla alia sequente Hora, dicendæ sint. Respondeo, ex modo loquendi Rubricæ de his Antiphonis num. 3. colligi posse videtur, eas omitendas esse. Nam de Completorio in Rubrica dicitur, quod in eo semper hæ dicantur, etiam si prædicta subsequantur: de alijs Horis dicitur, quod si post Laudes alia subsequatur Hora, in fine vltimæ Horæ dicendæ sunt Antiphonæ. ergo, cum ibidem dicatur, *numquam dici*, absolute prohibentur dici, tum in fine Horæ, si prædicta subsequantur; tum in fine prædictorum, & Missæ, quæ subsequuntur post Horam. Confirmatur ex praxi, quæ habet, vt non dicantur hæ Antiphonæ post Missam Sabbati sancti, neque post Officium Defunctorum, quod coniungitur Officio dici; ergo neque aliàs post Missam erunt dicendæ. Proprius etiam modus finiendi Missam videtur excludere has Antiphonas. Vnde & Carmelitæ, ex instituto Regulæ, easdem recitant ante vltimum Euangelium, quod debet esse Missæ terminus, & finis. Neque dicas cum quibusdam, Rubricam loqui de Horis minoribus, Prima, Tertia, Sexta, Nonna, ita vt post Vesperas Defunctorum adiunctas Vesperis dici, debeant Antiphonæ prædictæ recitari: quia hæc vox *Hora*, nisi aliud addatur ad distinctionem, significat etiam Matutinum, & Vesperas, vt patet in Rubricis tit. 20. num. 1. tit. 21. num. 1.

tit. 22. num. 1. & tit. 32. num. 1. Quare post Missam, si discedendum sit à Choro, non sunt eæ recitandæ; si fiat, potest esse laudabilis consuetudo, nec improbanda, quæ cedit in laudem B. Virginis Mariæ.

17 Dicuntur, autem flexis genibus, præterquam in diebus Dominicis, à primis Vesperis Sabbati, ex Concilio Nicæno can. 20. vel 29. apud Turrianum, & Synodo Turonensi sub Carolo Magno cap. 37. ob Dominicam Resurrectionem. Qui ritus antea ferè deperditus à Clemente VIII. fuit Ecclesiæ restitutus. Et à primis quidem Vesperis genuflexiones omitti, tradit Amalar. lib. 4. cap. 7. & Concil. Constantinop. VI. can. 90.

18 Toto item tempore Paschali non genuflectimus, ex Ambros. Sermone 61. de Pentecoste, Hieronymo in Dialog. aduers. Luciferianos. lege Turcrem in cap. Quoniam. de Consecrat. Distin. 3. At Hebdomadarius semper stat ad Orationem recitandam post prædictas Antiphonas, ex Amal. lib. 4. cap. 4. & 7. vbi loquitur de Oratione quæ est finis Officij, eademque de causa standum quoque erit (aliàs enim genuflectit rursus Hebdomadarius) ad Orationem Dominicam, salutationem Angelicam, & Symbolum Apostolorum, quæ dicuntur post Antiphonam finalem in Completorio. Verùm, sicut hic ritus standi incipit à primis Vesperis Dominicæ, non à media nocte; ita desinit in occasu solis eiusdem Dominicæ, more Indulgentiarum: & post occasum solis non est amplius standum in oratione, quod ij notent, qui vesperi recitant Officium Feriæ 2. post salutationis Angelicæ signum datum sub noctem. Et hic esto finis Sectionis quintæ.